

Stirber Lajon

Száz éves a komáromi Kultúrpalota

„Mi, a komáromi Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesület igazgatótanácsa és építési bizottsága emlékeztül adjuk jelen levelünk rendében, melyet a magyar nemzeti kultúra ez őrházának alapkövébe helyezünk el, a jövő nemzedékeknek, e városban utódainknak, kik valaha ez írásunkat olvasni fogják, hogy az Úrnak 1913-ik esztendejében március 27-én kezdtük építeni a komáromi múzeum és könyvtár épületét a Magyarok Istenének segedelmét és áldását kérvén hazafias munkánkhoz.” (Idézet az alapkö-okiratból)

A komáromi Kultúrpalota épületének hiteles történetét a t. olvasó gimnáziumunk egykori legendás tudóstanára, **dr. Szénássy Zoltán** utolsó, 16. könyvében, **A Jókai Egyesület 100 éve** című kötetében találhatja meg. Jelen írásomat – összeállításomat – nevezett könyv alapján készítettem, onnan a további idézetek is.

„A Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesület alkotmánya, illetve alapszabályzata kimondja az egyesület székházának a felépítését. Idézek: «II.§.5. Különleges céljai: Komárom vármegye nyilvános közkönyvtára és a múzeum otthonának létesítése, illetve a már meglévő gyűjtemények alkalmas elhelyezése.»

„Az alapszabályok parancsoló rendelkezése értelmében az egyesület több irányban próbált megfelelő megoldást

kieszközölni az építéshez. Végül a legjobb megoldás született azáltal, hogy Komárom város – az egykori Szarka-telken – a Vármegyeház utcában felépítette a nyolcosztályos főgimnáziumát, és ezzel a kisgimnázium épülete, ill. telke felszabadult. (Ennek a kisgimnáziumnak emlékét őrzi a Nádor utcát a Vármegyeház utcával összekötő Iskola utca.) Így a város legszebb helyén, a Szent András-templom átellenében felépülhetett a Jókai Egyesület székháza, a Kultúrpalota. Komárom város magisztrátusa a legmesszemenőbb nagylelkűséggel kezelte az említett telek kérdését...”

„Az építkezés megszervezésére külön bizottság alakult, melynek tagjai voltak: Kürthy István főispán – társelnök, Beöthy Zsolt elnök, Domány János polgármester – társelnök, Ghyczy Dénes alispán – társelnök, Baranyay Géza ügyvezető elnök, Filó János városi mérnök, Janosits József műszaki tanácsos, az államépítészeti hivatal főnöke. A bizottság jegyzője Alapy Gyula.

A nevezettek hozzáálltak ahhoz az áldozatos munkához, melynek eredményeként felépült a XX. századi Komárom legszebb építménye, a város egyik büszkesége. Hüttl Dezső egyetemi magántanár volt az, aki – Szombathy Viktor elmondása szerint – egy angliai kastély mintájára megvalósította a tervezést. Hüttl helyettese Kotsis Iván pesti műépítész volt. A múzeumok és Könyv-

tárak Országos Főfelügyelőisége volt az a fő hivatali fórum, amely Hüttl Dezsőt bízta meg a műszaki terv előkészítésével. E felkérésnek a tervező már 1909-ben eleget tett, melyet a komáromi műszaki irányítók is elfogadtak. A tervezést az tette lehetővé, ahogy Alapy Gyula írja: «Komárom szabad királyi város áldozatkész közönsége a tulajdonát tevő telket 1909. május 12-én készségesen engedte át a közművelődési célra.»

Az építési terv közel 200 000 korona fedezetet igényelt. Ehhez Komárom szabad királyi város 20 000 koronát, Komárom vármegye 40 000 koronát biztosított. A közoktatási minisztérium 100 000 koronát ajánlott fel az építkezéshez. Mivel ez az összeg még nem fedezte a kivitelezést, 1911. február 5-én Kürthy István főispán vezetésével küldöttség járult az oktatási miniszterhez, kérvén a támogatási limit felemelését. Ennek eredményeként gróf Zichy János miniszter az eredeti államsegély összegét még 80 000 koronával felemelte a törvényhozás hozzájárulásával.

Meglévő a fedezet, hozzáláthattak eleink a megvalósításhoz. Ennek a hatalmas vállalkozásnak mozgó motorja a Jókai Egyesület főtitkára, Alapy Gyula, míg a főhatósági irányító Kürthy István főispán, az építkezési bizottság elnökei voltak. A főispán feljegyzései szerint az építési tőke 1912. december 31-én 62 263 koronát tett ki. (Az államsegély 6000 koronás részletekben lett folyósítva.) Így már hozzákezdhetek az építéshez. 1913. január 11-én bizottsági ülésen meghirdették a versenytárgyalást. Majd az egyesület január 26-án megtartott közgyűlésén az öt ajánlattevő közül Nagy Mihály Vármegye utcai építész bízta meg a kivitelezéssel, aki 177 815 korona költség mellett vállalta a Kultúrpalota felépítését. Helyettese az építkezésnél Fehér József Gazda utcai kőművesmester volt. A bádgos munkák kivitelezői: Baráth István (Nagy Ér sori) és Kornéli József (Király J. püspök utcai) mesterek voltak.”

„A kisgimnázium lebontása 1913. február és március hónapok során történt. Március 27-én indult meg az építkezés. Május 10-én már elkészül a földszint, 31-én már az emeleti rész is. Az épület tetőzete június 28-án nyeri el végleges formáját.”

„Bámulatos gyorsasággal épült fel a Kultúrpalota. November 29-én már a felavatást ünnepelték előkelő vendégek megjelenésével.”

„A komáromi Kultúrpalota felépítése országos jelentőségű ügy volt, ezzel kap-

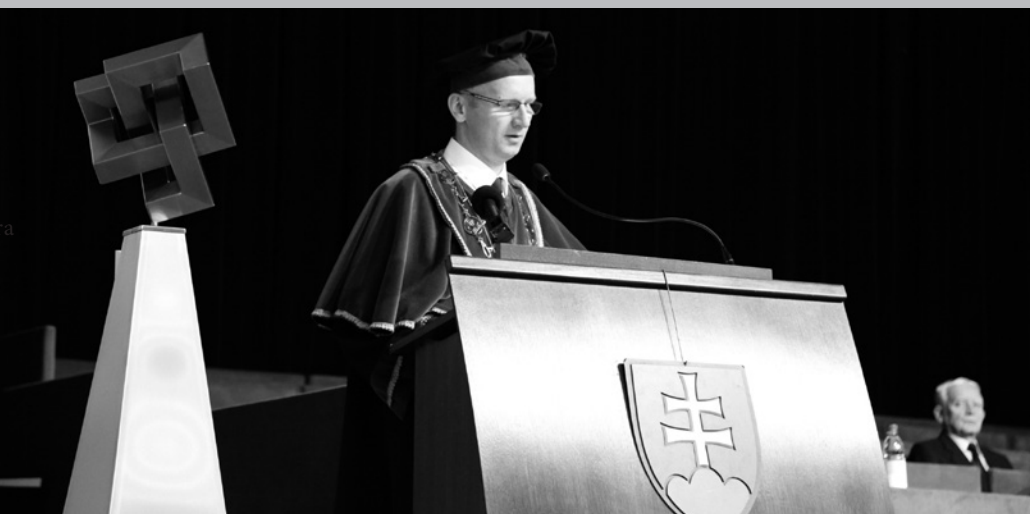
csolatban írja Alapy Gyula: «...így Arad és Marosvásárhely után Komáromban épült fel az ország harmadik kultúrpalotája...»

A felépítése óta eltelt 100 év során Kultúrpalotánkat sem kerülték el a történelem viharai; a hatalomra kerülő mindenféle ostobák, annak szellemiségét meggyalázó rendelkezései. Az 1945-ben született gyalázatos Kassai kormányprogram alapján a Szlovák Nemzeti Tanács többek között a magyar

egyesületek bezűntetését is határozatba foglalta, így a Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesület is erre a sorsra került. Az egyesület akkori elnöke, dr. Szíjj Ferenc 1947. január 14-én kapta kézhez a végzést, hogy az egyesület tulajdonát, a Kultúrpalotát is elvették az egyesülettől. A jogtalanul bekebelezett Kultúrpalota mindmáig a Nyitrai önkormányzat tulajdonát képezi.

De félre a kesergéssel! Örülünk, hogy városunk legszebb épületé-

nek egyikéhez kegyes volt a gondviselés, teljes szépségében áll, hogy mint eleink megélhették a palota felépülését, mi, most 2013. november 15-én együtt ünnepelhetjük fennállásának 100. születésnapját. Az ünnepség fő szervezői – a Duna Menti Múzeum és a Jókai Közművelődési és Múzeum Egyesület – szeretettel várják mindazokat, akiket érdekel Révkomárom múltja, jelene és jövője.

Komzsík Attila

10 éves a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara

Születésnapját ünnepelte a Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara – 10 évesek lettünk, bár a nyitrai magyar pedagógusképzés, aminek továbbvitele karunk küldetésének egyik sarokköve, már több mint ötven éves. Egy ilyen évforduló lehetőséget kínál, hogy végigtekintsük, honnan indulunk és hová jutottunk el.

A Kar alapító okiratát az Akkreditációs Bizottság és az Egyetemi Akadémiai Szenátus előzetes jóváhagyása után 2003. november 11-én adta ki Daniel Klivanec, az egyetem akkori rektora. Az alapításkor a Kar küldetését két pillerre helyezték: az egyik teljesen természetesen a nyitrai magyar nyelvű pedagógusképzés továbbvitele volt, a másik a régió számára szükséges, több nyelven beszélő, interkulturális kommunikációra képes szakemberek képzése a kultúra, a közigazgatás és a szolgáltatások különböző területein.

A tényleges munka 2004-ben kezdődött el, ekkor alakult meg a Kar

akadémiai közössége, és ekkor választottuk meg önkormányzati szerveinket. A Kar első dékánja a Szenátus döntése értelmében László Béla egyetemi tanár lett. Külön köszönet jár a Tanár Úrnak azért, hogy ebben a bizonytalan időszakban elvállalta a dékáni tisztséget, hiszen a Kar létrehozása az egyetem részéről nem kis kockázatvállalást jelentett, de az átlépő kollégák és diákok esetében is nagy volt a tét. Nemcsak hogy ott kellett hagyniuk egy megszokott munkakörnyezetet, bejártott kapcsolatrendszerrel, a régi kollégákat vagy diáktársakat, hanem ki kellett találniuk, majd fel kellett építeniük valamit, ami teljesen új, és amire ma büszkén mondhatjuk, ez a Közép-európai Tanulmányok Kara.

2004 szeptemberében indult az első akadémiai év, amikor karunkon 814 hallgató tanult az öt évfolyamban, képzésüket pedig 48 oktató biztosította. Az első évben a képzési kínálatban megjelent a magyar nyelvű tanító- és tanárképzésen kívül

a Hungarológia program is, melyen 29 hallgató kezdte meg egyetemi tanulmányait. Rövidesen akkreditációt nyert a Kulturális és szociális antropológia tanulmányi program is, mely a Kar tervezett másik arculatának egyik fontos eleme volt.

A tanári programok sikertelen akkreditációja után világossá vált, hogy önállóan nem tudunk tanárképzést folytatni. Ekkor vált teljesen egyértelművé, hogy a további fejlődés a kari arculat másik oldalának, másik pillérének kibővítésén keresztül valósítható meg. Ezek után került sor a Magyar-szlovák tolmács-fordító, a Közép-európai areális tanulmányok, a Magyar-szlovák kétnyelvű ügyvitelszervezés programok akkreditációjára. Ezenkívül sikerült elindítanunk két doktori programot is: a Hungarológia és a Magyar nyelv és irodalom tanításának módszertana programokat. A módszertani program akkor még egyedülálló volt a maga nemében az egész Kárpát-medencében. Ezen fejlesztések csak úgy valósulhattak meg, hogy közben folyamatosan fejlődött és erősödött a kari személyi infrastruktúra is: egyrészt fiatal kollégáink sikeresen haladtak előre tudományos pályájukon, másrészt nemzetközi hírű szakembereket sikerült megnyernünk a Kar számára. A humán erőforrás fejlesztésének sikerességét bizonyítja az is, hogy Karunk megállta helyét az intézményi akkreditációban, a kutatási teljesítményünk pedig exponenciálisan növekedett az utóbbi években. Ez nyomon követhető a költségvetési mutatók folyamatos javulásában, de a külső értékelésekben (ARRA) történő előrelépésben is – itt az utolsó évben a csoportunkon belül a harmadik helyen voltunk, a legjobb helyen az egyetemünk összes kara közül. A képzési kínálat bővítését a Regionális idegenforgalom programunk zárja. A programon belül kamatoztatni sze-